

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

เกษร วรรณารักษ์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง ได้พิจารณาการศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
พะเยา

(ดร.บรรจง ไชยรินคำ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ นายเสถียร หมายมัน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสบฟ้า นายสนธยา ทิพย์เนตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่เหล่ายาว นายถนอม คำป็นศรี นักบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูล และตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ ทุกคนในครอบครัว และเพื่อนร่วมงานในองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่มทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา คุณค่า ความดี และประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบเป็นสิ่งสักการะแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ทำให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเองในครั้งนี้

เกษร วรรณรักษ์

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
ผู้ศึกษาค้นคว้า	เกษร วรรณารักษ์
ที่ปรึกษา	ดร.บรรจง ไชยรินคำ
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ตามมาตรฐาน
การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชากรที่ใช้ในการศึกษา
ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม
ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน
109 คนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ร้อยละ
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษากการ พบว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน
โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรด้านอาคาร สถานที่
สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านบริหารจัดการ

Title COMMUNITY PARTICIPATION IN MANAGING PRESCHOOL
EDUCATION PROVISION, CHAEHOM SUB-DISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, CHAEHOM DISTRICT,
LAMPANG PROVINCE

Author Kesorn Wannarak

Advisor Banjong Chairinkam, Ph.D.

Academic Paper Independent Study M.Ed. in Educational Administration,
University of Phayao, 2012

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the community participation in Managing Preschool Education Provision of Chaehom Sub-district Administrative Organization, Chaehom District, Lampang Province according to Department of Local Administration Managing Preschool Education Provision operation standard. The population of this study was 109 persons, Administrators of Chaehom Sub-district Administrative Organization, Member of the Subdistrict Administrative Organization Council, community leaders, Preschool Education Provision committees and parents.

Questionnaire was used in this study. The data collected were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The result revealed that the overall aspects of community participation in Managing Preschool Education were rated at the highest level in academic and curricular activities, buildings and facilities, environment and safety, personnel and management.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษา	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ความสำคัญของการจัดการศึกษา.....	7
การศึกษาระดับปฐมวัย.....	10
ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	18
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	19
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
3 วิธีดำเนินการศึกษา	60
ประชากร.....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	63
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป	76
สรุปผลการศึกษา.....	76
อภิปรายผลการศึกษา.....	77
ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	87
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	93

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	63
2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	64
3	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	64
4	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ.....	65
5	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน.....	65
6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ปัจจุบัน.....	66
7	แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วน ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยรวมทุกด้าน	66
8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านบริหารจัดการ.....	67
9	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านบุคลากร.....	68
10	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความ ปลอดภัย.....	69
11	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร.....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วน ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปางโดยรวมทุกตำแหน่ง.....	71
13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	72
14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	72
15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้นำชุมชน	73
16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	74
17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้ปกครอง	74

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิด	4
2 การจัดการศึกษาปฐมวัย	34

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด-5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทของสังคม - วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญที่เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และคุณธรรม ในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลัก ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ต้องจัดให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ผีกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผีกปฏิบัติ ผสมผสานความรู้ต่าง ๆ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะ จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ สถานศึกษาต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมผู้สอนทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อสถานศึกษาต้องร่วมมือกับบุคคล องค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนและประเทศการมีความสามารถในการแสวงหาความรู้และข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ขณะที่กระทรวงมหาดไทย (2553, หน้า 47) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และ

วิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุนทางสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่เด็กเล็ก ที่จะให้มีการสานเสริมการศึกษา ระดับพื้นฐานต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นยิ่งต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคมภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความพร้อมใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความก้าวหน้า ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงาน สายการบังคับบัญชา และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้บริการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อนจะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบถึงวัตถุประสงค์การจัดตั้ง มีการชี้ให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยสร้างความเข้าใจและความผูกพันที่ดี อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาความพร้อมของเด็ก และการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว มาตรา 18 ระบุว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย ให้จัดในสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่เรียกชื่ออย่างอื่น การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1 – 5 ปี ก่อนที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งการที่มีหน่วยงานจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยมากมาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถานศึกษาเอกชนที่มีการจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาล เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม ในฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีบทบาทหน้าที่อย่างกว้างขวางโดยมิใช่มีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น และยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของท้องถิ่นด้วย และเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ที่รับฟังความคิดเห็น เว็บไซต์ การจัดประชาคมหมู่บ้าน และตำบล

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง และมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยจะนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม ให้เกิดการพัฒนารุดหน้าให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

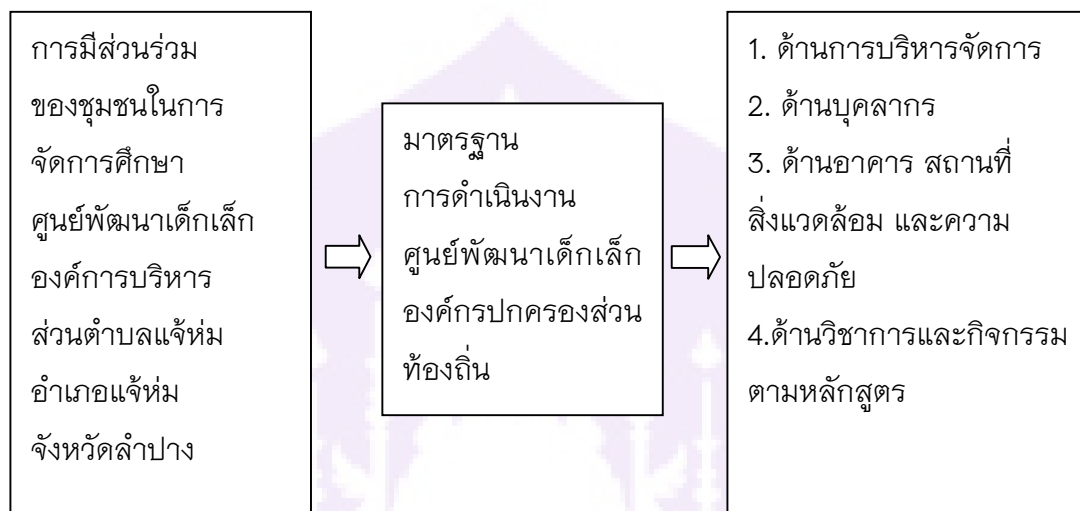
เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

2. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม จำนวน 4 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม จำนวน 14 คน ผู้นำชุมชน 7 หมู่บ้าน ๆ บ้านละ 1 คน จำนวน 7 คน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ศูนย์ ๆ ละ 6 คน จำนวน 24 คน และผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ศูนย์ ในปีพุทธศักราช 2554 ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านม่วงงาม บ้านฮ้อยลี่ บ้านม่วง และบ้านสบฟ้า จำนวน 60 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 109 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการพัฒนาทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผล อันมีผลกระทบถึงประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การร่วมทำกิจกรรมในการดำเนินงานของผู้บริหาร ผู้ปกครองเด็กเล็ก ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

3. ชุมชน หมายถึง บุคคล ได้แก่ ผู้ปกครองเด็ก ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม

4. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่บิดา มารดา และมีอำนาจในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการศึกษาของเด็กในขณะที่เรียนอยู่ในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม

5. ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม

6. คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคคลที่องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม พิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ให้มีความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านม่วงงาม บ้านฮ้อยลี บ้านม่วง และบ้านสบฟ้า

8. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ขอบข่ายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ได้แก่ การกำหนดแนวทางส่งเสริมสนับสนุนเสนอแนะ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการบริหารงบประมาณ ได้แก่ การระดมทรัพยากร งบประมาณ การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านบริหารงานบุคคล ได้แก่ การสรรหา คัดเลือกบุคลากร ประเมินผลการปฏิบัติงาน

9. ด้านบุคลากร หมายถึง ขอบข่ายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่ กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทาง วางแผนการพัฒนาการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงานและการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

10. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ขอบข่ายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคารสถานที่ ได้แก่ การร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร ร่วมให้การเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินภายในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

11. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง ขอบข่ายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การให้คำแนะนำปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วม ในการประเมินคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางปรับปรุงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
2. การศึกษาระดับปฐมวัย
  - 2.1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย
  - 2.2 จุดหมายของหลักสูตรปฐมวัย
  - 2.3 คุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย
  - 2.4 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย
3. ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 4.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 4.2 ด้านบุคลากร
  - 4.3 ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย
  - 4.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
5. การมีส่วนร่วมของประชาชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 3-17) การศึกษาเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนอันเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่า เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชาติ เนื่องจากเป้าหมายของการจัดการศึกษา ย่อมสนองตอบต่อความต้องการของรัฐ กระบวนการที่จะพัฒนาศักยภาพของคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเอง และผู้อื่น ก็คือการศึกษา

ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาโดยตรง หรือการศึกษาโดยอ้อม ทั้งนี้ การศึกษา โดยตรงก็คือ การได้เรียนรู้ทางวิชาการจากสถาบันการศึกษา หรือผู้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดวิชาการในศาสตร์นั้น ๆ สำหรับการศึกษาโดยอ้อม ก็คือการได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ความชำนาญ หรือ เกิดจากการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างประสบผลสำเร็จ ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำ ดังนั้น เมื่อการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทต้องทำ การจัดตั้งศูนย์และบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวไว้ในคู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2545, หน้า 4) ดังนี้ มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3-5 ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อกระจายโอกาสการเตรียมความพร้อมและพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาระดับสูงขึ้นไป

1. ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

มาตรา 6 ของกฎหมายระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามความข้างต้น เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีครบถ้วนทุกด้าน คือ

1.1 ทางกาย คือมีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่า การจัดการศึกษาต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย

1.2 ทางจิตใจ คือมีจิตใจที่อดทนเข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตัวเอง สามารถอดกลั้นต่อแรงกดดันต่าง ๆ

1.3 ทางสติปัญญา คือการใช้ความคิดและเหตุผล

1.4 ความรู้ คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน

1.5 คุณธรรมและจริยธรรม คือมุ่งให้ผู้เรียนละอายต่อการประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่นและสังคม

1.6 วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมรรยาทและการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตนเอง

1.7 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้ได้รับการศึกษามีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประณีประนอม มีความเมตตากรุณา มีสัมพันธที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

2. หลักการในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545) ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้ และใช้หลักการดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา หลักสำคัญในการจัดการศึกษา ตามมาตรา 8 กำหนดไว้ 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมและการพัฒนาต่อเนื่อง ดังนี้

2.1 การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หลักการคือคนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตนี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน ทั้งนี้ เพราะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัวเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2.2 การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

2.3 การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้ที่ก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการค้นคิดสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ เพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้กฎหมายยังได้ระบุหลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาไว้ด้วยมาตรา 9 ได้แก่

2.3.1 หลักเอกภาพด้านนโยบาย

2.3.2 หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3.3 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา

2.3.4 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาต่อเนื่อง

2.3.5 การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้เพื่อการจัดการศึกษา

2.3.6 การมีส่วนร่วม

การศึกษาระดับปฐมวัย

แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษา (2547, หน้า 4-10) ได้ให้แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย ว่าการเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญของงานทุกชนิด ในงานชีวิต จุดเริ่มต้น คือการเริ่มชีวิตในเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ เป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุก ๆ ช่วงอายุ และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปูพื้นฐานทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เพื่อมีความพร้อมในการที่จะพัฒนาในระดับต่อไป ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัย พัฒนาขึ้นมาโดยมีแนวคิดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กจะเติบโตและมีลักษณะการพัฒนากันแตกต่างกันไปตามวัยซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ขวบ

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กเช่นทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องตามลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาไปถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาอธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนเป็นแนวทางให้ผู้สอน หรือผู้เกี่ยวข้องเข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้น จากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นเด็กก็มี

การเรียนรู้ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดก่อนจะเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีที่มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทดลองสร้างสรรค์แก้ปัญหา และค้นพบตัวตนเองซึ่งมีอิทธิพล และมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นรวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น ในการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จึงถือการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่า วัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการเด็กแต่ละคนผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างมีความสุข

แนวคิดพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูผู้ดูแลเด็ก ต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจเพราะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู ควบคู่กับการให้การศึกษาโดยต้องคำนึงถึง ความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสาร และการเรียนรู้หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้ง ทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยอย่างประสบการณ์ตรง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ตีระหว่างเด็กกับพ่อแม่เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองตามลำดับขั้น ของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี และคนเก่งของสังคมสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ฯลฯ

นภเนตร ธรรมบวร (2549, หน้า 96) ได้กล่าวถึงพื้นฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย คือ การพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาได้กล่าวถึง การฝึกฝน พัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งทางด้านพฤติกรรม สติปัญญา และจิตใจไปพร้อมกันโดยเน้นที่การพัฒนาปัญญาเป็นแกนนำของกระบวนการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกฝนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง สามารถเข้าใจเหตุปัจจัย และแก้ไขปัญหาได้ มีความประพฤติที่เป็นมาตรฐานในสังคม มีจิตใจที่ผ่องใส เบิกบาน เป็นอิสระทั้งภายนอกและภายใน ด้บความทุกข์ ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับคนถือเป็นที่พึ่งของตนเองได้

จุดหมายของหลักสูตรปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 31) ได้ระบุถึงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็ก อายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสม กับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน ให้เด็กเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
2. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
1. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
2. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
3. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
4. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
5. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมใน ระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
7. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
8. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
9. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย

สำหรับคุณลักษณะตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553, หน้า 30 - 33) ระบุไว้ ดังนี้

1. คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 2 ปี

1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- วิ่งคล่องขึ้นแต่มาสามารถหยุดได้ทันที

- เดินถอยหลังได้
- เดินขึ้นลงบันไดได้เองโดยวางเท้าทั้ง 2 ข้างบนบันไดขั้นเดียว
- สลับเท้าขึ้นบันไดได้เมื่ออายุย่าง 3 ปี
- หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย
- จับดินสอแท่งใหญ่ ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

1.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยคำพูด
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย
- ที่ความเป็นตัวของตัวเอง

1.3 พัฒนาการด้านสังคม

- เริ่มรู้จักรอยยิ้ม มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3 – 5 นาที
- ชอบดูหนังสือภาพ
- ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง
- สนใจค้นคว้า สืบหาสิ่งต่าง ๆ
- เริ่มประโยคคำถาม อะไร
- สนใจสิ่งรอบตัว
- วางของซ้อนกันได้ 4 – 6 ชั้น

2. คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 3 ปี

2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้
- เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้

2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับคำชม
- กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง

2.3 พัฒนาการด้านสังคม

- รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน(เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น)
- เล่นสมมติได้
- รู้จักรอคอย

2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้
- บอกชื่อของตนเองได้
- ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
- สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้
- สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ
- ร้องเพลง ท่องคำกลอนคำคล้องจองต่างๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้
- รู้จักใช้คำถาม อะไร
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ
- อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

3. คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 4 ปี

3.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง
- เดินขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้
- ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
- ยนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
- กระจกบกระแฉ่งไม่ชอบอยู่เฉย

3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์
- เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น
- ชอบทำทนายผู้ใหญ่
- ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

3.3 พัฒนาการด้านสังคม

- แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง

- เล่นร่วมกับคนอื่นได้
- รอคอยตามลำดับก่อน - หลัง
- แบ่งของให้คนอื่น
- เก็บของเล่นเข้าที่ได้

3.4 พัฒนาการสติปัญญา

- จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้
- บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำแนะนำ
- สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
- สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
- รู้จักใช้คำถาม ทำไม

4. คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 5 ปี

4.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางด้านร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วและมั่นคง

4.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ - จิตใจ

- แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
- ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น
- ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

4.3 พัฒนาการด้านสังคม

- ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
- เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกับผู้อื่นได้
- มีมารยาทในสังคมที่งดงามมีจิตอาสา

4.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นและสร้างสรรค์งานตามศักยภาพสรุปได้ว่า คุณลักษณะของเด็กอายุ 2 - 5 ปี จะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างวัยเพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถ และศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันที่

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะการพัฒนากันแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ขวบ พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎีตามลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาไปถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา อธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเสมือนเป็นแนวทางให้ผู้เสนอหรือผู้เกี่ยวข้องเข้าใจเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น ได้มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการและการเจริญเติบโตในช่วงต่าง ๆ (ประนอม คลังทอง , 2543) ดังต่อไปนี้

Erikson ได้เน้นความสำคัญของเด็กว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก ถ้าหากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง Erikson กล่าวว่า เด็กวัย 3-6 ขวบ ซึ่งเป็นเด็กปฐมวัย เด็กเริ่มริเริ่มโดยสมมติการเล่น ซึ่งถ้าสภาพจิตไม่ดีพอหรือเกิดความคับข้องใจแล้ว มักจะรู้สึกตัวว่า เด็กเริ่มมีการริเริ่มโดยการสมมติการเล่น ซึ่งถ้าสภาพจิตไม่ดีพอหรือเกิดความคับข้องใจแล้ว มักจะรู้สึกตัวว่ามีความผิดติดตัว เด็กจะเลียนแบบในการเล่นสมมติโดยนำตัวเองเข้าไปในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น

Freud กล่าวว่า เด็กเริ่มมีพัฒนาการทางด้าน superego ซึ่งเป็นส่วนควบคุมได้ เด็กปฏิบัติตามมาตรฐานทางสังคมที่กำหนดไว้ เด็กในวัยนี้จะเรียนรู้ถึงการปฏิบัติตนในสังคมจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ซึ่งมักจะใช้วิธีการให้รางวัลและการลงโทษแก่เด็ก พ่อแม่จึงเป็นตัวแบบสำคัญที่เด็กจะเลียนแบบเปรียบเทียบ (identification) การพัฒนาทางด้านสังคมของเด็ก ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

Gesell เชื่อว่าพัฒนาการทั้งหมดปรากฏอยู่ในรูปจำกัดและเป็นแบบลำดับขั้น ไม่เพียงแต่การเติบโตของเนื้อเยื่อหรืออวัยวะเท่านั้น แต่จะรวมไปถึงพฤติกรรมและหน้าที่ของสิ่งเหล่านั้น

ด้วย วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดว่าเป็นองค์ประกอบอันดับที่สอง องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมจะไม่ครอบคลุมถึงเรื่องพัฒนาการ วุฒิภาวะจะเป็นตัวการที่ทำให้ทุกอย่างบรรลุผล

Piaget กล่าวว่า เด็กปฐมวัยจะอยู่ในขั้นที่ 2 ของทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา คือขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (preoperational thought) ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 2-6 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจเครื่องหมาย ทาทางที่สื่อความหมาย เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังอาศัยการรับรู้ส่วนใหญ่พัฒนาการทางด้านสติปัญญาจะเจริญสูงสุดในขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ ความสามารถของเด็กวัยนี้อยู่ในลักษณะที่จำกัด การคิดหาเหตุผลยังอยู่ที่การรับรู้ เด็กจะสามารถให้เหตุผลในเรื่องต่าง ๆ ได้ เมื่อระดับอายุสูงขึ้นไปจนถึง 7-8 ปี ซึ่งอยู่ในขั้นการคิดแบบรูปธรรม เด็กเล็กจึงจำเป็นต้องฝึกทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประสาทการรับรู้และการเคลื่อนไหว การใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนจึงมุ่งให้เด็กมีโอกาสจัดทำ(manipulation)มากที่สุด

Sears ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กว่าได้รับอิทธิพลมาจากพ่อแม่ความแตกต่างทางบุคลิกภาพของเด็กจะขึ้นอยู่กับรูปแบบการเลี้ยงดูที่ต่างกันของพ่อแม่ สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในทัศนะของ Sears ซึ่งมีการวิจัยกันมากในเรื่องนี้ คือ เด็กมีการเลียนแบบ (identification) พ่อแม่ในช่วงก่อนเข้าเรียนทำให้บทบาททางเพศเด็กชายและเด็กหญิงได้พัฒนาขึ้น ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมต่อสังคมและเหมาะสมต่อเพศของตนเอง โดยเด็กชายจะเลียนแบบพ่อส่วนเด็กหญิงจะเลียนแบบแม่

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าพัฒนาการของมนุษย์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546, หน้า 3) ระบุว่า การพัฒนาการของเด็กเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโต และมีพัฒนาการแตกต่างกันไปพัฒนาการเป็นผลเนื่องมาจากวุฒิภาวะ (Maturity) และการเรียนรู้ (Learning) พัฒนาการใหม่ ๆ ของเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะ แต่ถึงแม้วุฒิภาวะจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก วุฒิภาวะเพียงอย่างเดียวก็ไม่สามารถทำให้พัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ เพราะการที่เด็กเจริญเติบโตและบรรลุความสามารถอย่างเต็มที่ตามวัยนั้นเด็กไม่ต้องการแต่วุฒิภาวะเพียงอย่างเดียว เด็กยังต้องการการเรียนรู้อีกด้วย เนื่องจากการเรียนรู้จะเป็นตัวช่วยยกระดับความสามารถของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามวุฒิภาวะซึ่งพัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้ และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นเด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน

หรือทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งอธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะและจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมหรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยเหลือตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัย และมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้ออบ ๆ ตนเอง

จากแนวคิดพัฒนาการของเด็กข้างต้น สรุปได้ว่า พัฒนาการคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปได้ทั้งทางดีและทางที่ไม่ดี การเปลี่ยนแปลงจะเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนและต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งแต่ละคนจะมีการพัฒนาที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อจะได้ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง

ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

องค์การปกครองท้องถิ่นได้ถูกกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง ที่สำคัญคือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครอง ตนเองอย่างกว้างขวาง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาพาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 67 (5) บัญญัติอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องทำ คือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะมีหน้าที่ การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้าไปส่งเสริมการศึกษา ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในท้องที่ของตำบลนั้น ๆ นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 มาตรา 16 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา

1. แม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบล จะไม่ได้จัดการศึกษาโดยตรง แต่ในพื้นที่ของตำบลจะเป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทาง
3. ในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการการมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ

ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่น กลุ่มสตรีหรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิก

4. ร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจในแก๊งค์กรชั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ การเกิดขึ้นของโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลในชนบทไทย ตามกฎหมายแม้ว่าโครงสร้างและวิธีการจัดตั้งจะแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ ข้อผูกพันร่วมกัน (Mission) ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาด้วยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเองเป็นสำคัญ โดยหลักการแล้วโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบล ต่างก็เป็นองค์การทางสังคมที่มีหน้าที่ตอบสนองต่อการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อให้หน่วยย่อยในสังคมสามารถดำรงอยู่ได้ การที่โรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลจะก่อตั้งขึ้นต่างกาลต่างวาระกัน แต่ก็สามารถที่จะปฏิบัติงานประสานสัมพันธ์ มีส่วนร่วมซึ่งกันและกันได้ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ องค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับโรงเรียนในชุมชนให้มากที่สุด เพื่อจะได้มีกระบวนการขัดเกลาสมาชิกในชุมชนให้มีความคิดริเริ่ม ในการพัฒนาบำรุงรักษาหรือปรับปรุงแก้ไขสภาพของชุมชนให้ดีขึ้นได้ และเป็นหน้าที่หลักของ โรงเรียน ที่จะต้องฝึกฝนอบรมสมาชิกในชุมชนนั้นให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม มีความเป็นประชาธิปไตยที่ฝังรากลึกในจิตใจ

สรุปได้ว่า ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องทำ คือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะมีหน้าที่ การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้าไปส่งเสริมการศึกษา ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาและองค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับโรงเรียนในชุมชนให้มากที่สุด เพื่อจะได้มีกระบวนการขัดเกลาสมาชิกในชุมชนให้มีความคิดริเริ่ม ในการพัฒนาบำรุงรักษาหรือปรับปรุงแก้ไขสภาพของชุมชนให้ดีขึ้นได้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กระทรวงมหาดไทย, 2553, หน้า 3) ระบุว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การอบรม เลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการกระจายโอกาสการเตรียมความพร้อม และพัฒนาเด็กให้มีความเหมาะสมตามวัย และเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานในการศึกษาระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545, หน้า13) การจัดการศึกษาปฐมวัย ให้จัดในสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่เรียกชื่ออย่างอื่น การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย นอกจากนั้นในมาตรา 41 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับ ตามความพร้อมความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงาน สายการบังคับบัญชา และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้บริการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อนจะจัดตั้ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบถึงวัตถุประสงค์การจัดตั้ง มีการชี้ให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยสร้างความเข้าใจและความผูกพันที่ดี อันจะนำไปสู่ ความร่วมมือในการพัฒนาความพร้อมของเด็ก และการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ

องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดจำนวน 4 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านม่วงงาม หมู่ที่ 4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านฮ่องลี่ หมู่ที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านม่วง หมู่ที่ 6 และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสบฟ้า หมู่ที่ 7 ซึ่งมีเด็กเล็กรวมทั้งหมดจำนวน 60 คน มีผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัย จำนวน 6 คน

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กระทรวงมหาดไทย, 2553, หน้า 1- 54) ระบุไว้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึงสถานที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ ด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา และให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 2-5 ปีมีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษาเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับผิดชอบจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเด็กเป็น

ทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม และสติปัญญาจึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็กตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลหรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  2. มาตรฐานด้านบุคลากร
  3. มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย
  4. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
- และในแต่ละด้านจะมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ แบ่งเป็นการบริหารจัดการเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหาร งบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล

1. **ด้านการบริหารงาน ได้แก่** การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การให้บริการ การอบรมเลี้ยงดู และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จากรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

นำไปใช้จ่าย ค่าอาหารเสริม (นม) ค่าอาหารกลางวัน ค่าตอบแทน และค่าครองชีพบุคลากร ค่าวัสดุการศึกษา ค่าพาหนะนำส่งเด็กไปสถานพยาบาล ทุนการศึกษา หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต/ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ตามโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ อื่น ๆ โดยดำเนินการเบิกจ่ายรายการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดสรร

2.2 งบประมาณเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นำไปใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น จัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ จัดทำแผนจัดหาพัสดุรายปี จัดทำแผนจัดหาพัสดุ จัดทำสมุดงบประมาณรายจ่ายในหมวดรายจ่ายต่าง ๆ

2.3 งบประมาณเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

2.4 การจัดซื้อ หนังสือ วัสดุการเรียน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.5 การเบิกจ่ายงบประมาณ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 และ 3) พ.ศ. 2543 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

3. การบริหารงานบุคคล

3.1 การสรรหา/เลือกสรร และการปรับสถานภาพ

3.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสรรหาและเลือกสรรบุคคลเพื่อเป็นพนักงานจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น กำหนด

3.1.2 การกำหนดอัตราบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 อัตรา มีอัตราครูผู้ดูแลเด็กเป็นไปตามสัดส่วน (ครู:นักเรียน) 1:20 หากมีเศษตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป ให้เพิ่มครูผู้ดูแลเด็กได้อีก 1 คน โดยจัดการศึกษาห้องละ 20 คน

3.1.3 การปรับสภาพพนักงานจ้างทั่วไปตำแหน่งผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และครูผู้ดูแลเด็ก เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นด่วนที่สุด ที่ มท 0893.4/ว 80 ลงวันที่ 10 มกราคม 2550 และหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.1/ว 846 ลงวันที่ 22 เมษายน 2550

3.2 การคัดเลือกหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้ดำเนินการตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4/ว 61 ลงวันที่ 10 มกราคม 2551 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนมาก ที่ มท 0893.4/ว 476 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2551 และหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ มท 0893.1/1612 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552 และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3 การกำหนดค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ และสวัสดิการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น

3.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในเรื่องการเลื่อนค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้าง และอื่น ๆ ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น

3.5 การพัฒนาบุคลากร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการปฐมนิเทศหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่รวมทั้งการอบรมและศึกษาดูงาน การนิเทศติดตามการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมการสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาแก่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และพนักงานจ้างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักเกณฑ์

มาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากร

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น

จะต้องมีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ

เนื่องจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความก้าวหน้า และมั่นคงทางวิชาชีพ โดยได้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้ดูแลเด็กที่มีคุณสมบัติเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมาตั้งนั้น ในมาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากรกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้กำหนดสถานภาพและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็กให้สอดคล้องตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่องตำแหน่งและวิทยฐานะพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเทศบาล (เพิ่มเติม) ซึ่งได้กำหนดให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานภาพเป็นข้าราชการ/พนักงานครูส่วนท้องถิ่น แต่การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้งตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาลกำหนดได้ต้องเป็นกรณีที่ได้รับการจัดสรรจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแล้วเท่านั้น ดังนั้น ในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกแต่งตั้งผู้ดูแลเด็กจากสถานภาพพนักงานจ้างเป็นตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็กตามประกาศคณะกรรมการดังกล่าว ให้ผู้ดูแลเด็กซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้ดูแลเด็กในปัจจุบัน มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งการสรรหาเข้าสู่ตำแหน่งดังกล่าวโดยมีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดแต่ให้มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากรนี้จึงได้กำหนดคุณสมบัติของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก ออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ/พนักงานครูส่วนท้องถิ่น และกรณีมีสถานภาพเป็นลูกจ้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในแต่ละตำแหน่งมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. **หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่งานบุคลากร และการบริหารจัดการ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานวิชาการและกิจกรรมตาม

หลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน งานธุรการ งานการเงินและพัสดุ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึง การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงาน และวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2 วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

1.3 จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และการวัดผลประเมินผล

1.4 จัดทำภาระงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.5 ประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.6 เป็นผู้แทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกิจการทั่วไป และประสานเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.7 นิเทศ ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

1.8 จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง

1.9 ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2. ครูผู้ดูแลเด็ก ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

2.1 ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 จัดอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะตามวัย

2.3 ปฏิบัติงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.4 ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

2.5 ปฏิบัติงานความร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

- 2.6 อบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด
- 2.7 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2.8 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 2.9 จัดทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2.10 จัดหา / ผลิตสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน
- 2.11 จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 2.12 ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ชุมชน
- 2.13 พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 2.14 จัดให้มีการประเมินพัฒนาการผู้เรียน
- 2.15 จัดระบบธุรการในชั้นเรียน
- 2.16 รวบรวมผลงานรายงานผลการปฏิบัติงานตามลำดับ
- 2.17 ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. ผู้ช่วยครูดูแลเด็ก มีหน้าที่

- 3.1 สนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานร่วมกับครูผู้ดูแลเด็ก
- 3.2 มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ และอาชีพ ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
- 3.3 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

มาตรฐานที่ 3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่อบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กเล็ก ดังนั้น ในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคาร และภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจ ไว้วางใจ การก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกสุขนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่

1.1 ที่ตั้ง

1.1.1 สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ อาจเสี่ยงต่ออันตราย เช่น บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ ๆ ตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

1.1.2 ไม่ควรอยู่ใกล้ถนน หรือใกล้ทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่ง หากมีความจำเป็น และเหมาะสม

1.1.3 พื้นที่ก่อสร้างควรเป็นพื้นที่ที่สามารถรับน้ำหนักอาคารได้อย่างปลอดภัย และเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

1.2 จำนวนชั้นอาคาร

อาคารตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นเดียว หากเป็นอาคาร 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น และความสูงของห้องจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร

1.3 ทางเข้า-ออก

ทางเข้า - ออก มีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุหรือภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ

1.4 ประตู - หน้าต่าง

ประตู - หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้น และหน้าต่างมีความกว้างและความสูงไม่น้อยกว่า 1 เมตร เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องทางลม และแสงสว่าง

1.5 บันได

ไม่ลาดหรือชันเกินไป ควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.5 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นต้องมีลูกกรง และราวบันไดมีขนาดเหมาะสมกับมือเด็ก และระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ เช่น ปิดกั้นช่องบันไดและลูกกรงบันได (ช่องที่เป็นช่องอันตรายอยู่ระหว่าง 9 -23 เซนติเมตร)

1.6 พื้นที่ใช้สอยพื้นที่ใช้สอย

พื้นที่ใช้สอยพื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องล้าง และที่พักรของเด็กป่วย โดยเฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน หากไม่สามารถแยกเป็นแต่ละห้องได้ อาจรวมเป็นห้องเอนกประสงค์โดยใช้พื้นที่เดียวกันต่างเวลา และปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หรือ ย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

1.6.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ ดังนี้

- จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดภัย ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป
- อุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาด โดยนำไปปิดฝุ่น ตาก แดดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- ที่นอน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม มีสภาพดี และมีเฉพาะเด็กแต่ละคนทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้วยการซัก หรือผึ่งแดด เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค
- ตรวจตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่าง ๆ มารบกวน ในบริเวณพื้นที่สำหรับการนอน

1.6.2 บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก สภาพพื้นที่ทุกห้องต้องไม่ลื่นและไม่ชื้น ควรเป็นพื้นไม้หรือวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ทำความสะอาดง่าย และอยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ จัดวางสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น ตุ๊กตา โต๊ะ เป็นระเบียบ และมีการยึดติดกับผนังหรือพื้น อย่างมั่นคง ในกรณีที่ใช้เครื่องใช้นั้นล้มง่าย เหลี่ยมมุม ที่แหลมคมของเครื่องใช้ต่าง ๆ ต้องหุ้มด้วยวัสดุที่นุ่ม เพื่อป้องกันการกระแทกของเด็ก

1.6.3 บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก มีแสงสว่างพอเหมาะ มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

1.6.4 บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะอาด และความปลอดภัยเป็นหลัก ดังนี้

- 1) สถานที่เตรียมอาหาร ปิ้งอาหาร สะอาด เป็นระเบียบ และการขนส่งอาหารที่พร้อมบริโภค ต้องมีการปกปิด
- 2) มีการระบายอากาศดี ไม่มีกลิ่นคับรบกวน
- 3) มีความปลอดภัยสำหรับเด็ก เช่น มีการป้องกันอันตรายที่เกิดกับเด็กได้ จากมีดของมีคม ถังแก๊ส เป็นต้น
- 4) โต๊ะเตรียมปรุงอาหารมีสภาพดี สะอาด สูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร
- 5) ภาชนะใส่อาหารทำด้วยวัสดุที่ปลอดภัย เช่น สแตนเลส อลูมิเนียม เมลามีนสีขาว หรือสีอ่อน ไม่แตกง่าย หรือมีความคม
- 6) ที่ล้างภาชนะ ควรใช้อ่างที่มีก๊อกน้ำหรือ ท่อระบายน้ำ ถ้าใช้ กะละมังต้องมี 3 ใบ วางสูง อย่างน้อย 60 เซนติเมตร และบริเวณที่ล้างจะต้องมีการระบายน้ำ ได้ดีไม่แฉะแฉะ
- 7) ล้างภาชนะ อุปกรณ์ด้วยน้ำยาฆ่าล้างภาชนะ และน้ำสะอาดอีก 2 ครั้ง หรือล้างด้วยน้ำไหล
- 8) ภาชนะ อุปกรณ์ เมื่อล้างเสร็จแล้วต้องคว่ำให้แห้ง วางในตะแกรง โปร่งสะอาด สูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร
- 9) เชียง มีด ต้องอยู่ในสภาพดี สะอาด แยกใช้ตามประเภทของอาหารได้แก่ ผักผลไม้ เนื้อสัตว์สุก เนื้อสัตว์ดิบ มีเชียงแยกใช้ตามประเภทอาหาร อย่างน้อย 3 อัน และควรทำความสะอาดทันทีเมื่อใช้เสร็จ

1.6.5 ห้องปฐมพยาบาล ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และขณะอยู่ห้องพยาบาลเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา หรือผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

1.6.6 บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟัน ในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็ก ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมี

แสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก และพื้นไม่ลื่น แยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

1.6.7 ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 แห่งต่อเด็ก 10-12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย ห้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก พื้นไม่ลื่น หากมีประตู จะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรถูกปิดจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีที่ไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้ว ให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็กแยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

1.6.8 ห้องเอนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหารหรือการนอน คำนึงถึงความสะอาด และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.00 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

1.6.9 บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ จัดเก็บในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำออกไปทิ้งภายนอกอาคารทุกวัน

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 แสงสว่าง

ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา เป็นต้นไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

2.1.1 เสียงเสียงต้องอยู่ในระดับไม่ดังเกินไป อาคารควรจะต้องอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

2.1.2 การถ่ายเทอากาศควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม บริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเขตห้ามสูบบุหรี่ตามกฎหมาย

2.2 ภายนอกอาคาร

2.2.1 รั้วควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า - ออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2.2.2 สภาพแวดล้อม และมลภาวะควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และ การจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรคโดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจัดจะกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะในกรณีที่นำเด็กออกไปเล่นนอกศูนย์ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและการเลี้ยงดูและการดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นสำคัญ โดยให้เด็กมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

2.2.4 ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร กรณีที่มีอาคาร 2 ชั้นขึ้นไป ควรมีลูกกรงกันเพื่อความปลอดภัยของเด็ก นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานที่ปลอดภัยสำหรับเด็กอยู่เสมอ

3. ด้านความปลอดภัย

3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

3.1.1 ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

3.1.2 ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่องต่อพื้นที่ 150 ตารางเมตร และถังดับเพลิงติดตั้งสูงจากพื้นถึง ไม่เกิน 1.50 เซนติเมตร

3.1.3 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนด จะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่让孩子เล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

3.1.4 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่ายหรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือเหลี่ยมคม

3.1.5 จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้
อยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

3.1.6 จัดให้มีวัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ – ห้องส้วมที่มีลักษณะลื่น และ
เก็บสารจำพวกเคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก วัสดุกันลื่นที่ใช้ใน
ห้องน้ำ – ห้องส้วม ต้องทำความสะอาดสม่ำเสมอ

3.1.7 ไม่มีหลุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัว
อาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

3.1.8 มีระบบการล็อกประตูในการเข้า – ออกนอกบริเวณอาคาร สำหรับ
เจ้าหน้าที่เปิด – ปิดได้ ควรมียกสั่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบ
อาหาร ควรมีประตูเปิด – ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้

3.1.9 ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค และมีมาตรการป้องกันด้าน
สุขอนามัย

3.1.10 มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคงมี
ความสูง ขนาดที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก สำหรับสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตราย
ต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.2.1 มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติภัยอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่า
ปีละ 1 ครั้ง

3.2.2 บุคลากรได้รับการอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกัน
อุบัติภัย และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

3.2.3 มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น สถานีตำรวจ
หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันที่วงที่ กรณีเกิด
เหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้
สำหรับการปฐมพยาบาลติดประจำไว้ในที่เปิดเผย

3.2.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็ก

3.2.5 มีมาตรฐานในการรับ – ส่งเด็ก อย่างเป็นระบบ

3.2.6 มีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการ
ช่วยเหลือโดยด่วน

มาตรฐานที่ 4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก อายุ 2 – 5 ปี เป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดู และได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย และความสามารถของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา)
2. เพื่อพัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณลักษณะ และสมรรถนะตามวัยโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย
3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเล็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ
4. เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กเล็กตามบริบท และวัฒนธรรมของชุมชน สังคม ในท้องถิ่น
5. เพื่อส่งเสริมความรัก เอื้ออาทร ของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสังคมท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังต่อไปนี้

5.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี หมายถึง อายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม – วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

5.2 หลักสูตร

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ โดยกำหนดหลักการดังนี้

- 2.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ควรครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
- 2.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม
- 2.3 พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสม
- 2.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
- 2.5 ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

ภาพ 1 แสดงการจัดการศึกษาปฐมวัย

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553, หน้า 29

1. การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยยึดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับ สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาขึ้นมาจากการสำรวจความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น โดยการศึกษาเอกสารท้องถิ่น และงานวิจัย มาประกอบเป็นข้อมูลในการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2 ปี

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) ใช้อวัยวะของร่างกายได้ประสานสัมพันธ์กัน
- 3) มีจิตใจร่าเริงเบิกบาน แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย
- 4) รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม
- 5) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 6) ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
- 7) สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 ปี

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว
- 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 5) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นไทย
- 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 10) มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3. คุณลักษณะตามวัย

3.1 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 2 ปี

3.1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย
- จับดินสอแท่งใหญ่ ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

3.1.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยคำพูด
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย
- ที่ความเป็นตัวของตัวเอง

3.1.3 พัฒนาการด้านสังคม

- เล่นร่วมกับผู้อื่น แต่ต่างคนต่างเล่น
- เริ่มรู้จักเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น
- พยายามช่วยเหลือตัวเองในเรื่องการแต่งตัว
- รู้จักขอและเริ่มรู้จักให้
- เริ่มรู้จักรอยคอบ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3.1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3 – 5 นาที
- ชอบดูหนังสือภาพ
- ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง
- สนใจค้นคว้า สืบรวจสิ่งต่าง ๆ
- เริ่มประโยคคำถาม อะไร
- สนใจสิ่งรอบตัว
- วางของซ้อนกันได้ 4 – 6 ชั้น

3.2 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 3 ปี

3.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้
- เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปวงกลมตามแบบได้

3.2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับคำชม
- กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง

3.2.3 พัฒนาการด้านสังคม

- รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน(เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น)
- เล่นสมมติได้
- รู้จักรอคอย

3.2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้
- บอกชื่อของตนเองได้
- ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
- สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้
- สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ
- ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่าง ๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้
- รู้จักใช้คำถาม อะไร
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ
- อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

3.3 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 4 ปี

3.3.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง
- เดินขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้
- ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
- เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
- กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย

3.3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์
- เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น
- ชอบทำทนายผู้ใหญ่

- ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

3.3.3 พัฒนาการด้านสังคม

- แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง
- เล่นร่วมกับคนอื่นได้
- รอคอยตามลำดับก่อน - หลัง
- แบ่งของให้คนอื่น
- เก็บของเล่นเข้าที่

3.3.4 พัฒนาการสติปัญญา

- จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้
- บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำแนะนำ
- สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
- สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
- รู้จักใช้คำถาม ทำไม

3.4 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 5 ปี

3.4.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางด้านร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วและ

มั่นคง

3.4.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ - จิตใจ

- แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
- ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น
- ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

3.4.3 พัฒนาการด้านสังคม

- ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
- เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกับผู้อื่นได้
- มีมารยาทในสังคมที่งดงามมีจิตอาสา

3.4.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นและสร้างสรรค์งานตามศักยภาพ

4. การจัดประสบการณ์

4.1 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 2 ปี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่น และทำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมได้ พัฒนาการตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา

4.1.1 หลักการจัดประสบการณ์ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

- 1) เลี้ยงดูให้เด็กมีสุขภาพที่ดีและปลอดภัย
- 2) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วยวาจาและท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร
- 3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการ และพัฒนาการของเด็ก
- 4) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เชื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก
- 5) ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- 6) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ในการพัฒนาเด็ก

4.1.2 แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี ดังนี้

- 1) ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจของเด็ก
- 2) สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ และความมั่นคงทางอารมณ์
- 3) จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เลือก ลงมือกระทำและเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น
- 4) เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กอย่างหลากหลาย
- 5) จัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาด ปลอดภัย เหมาะสมกับเด็ก
- 6) ใช้การสังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- 7) ให้ครอบครัวชุมชนและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

4.2 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 3 – 5 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก อายุ 3 – 5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นทำกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จาก

ประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

4.2.1 หลักการจัดประสบการณ์

- 1) จัดประสบการณ์ผ่านการเล่นและทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง
- 2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาการโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
- 4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 5) ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

4.2.2 แนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

- 1) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรปฐมวัยให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 2) จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ
- 4) จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การเรียนรู้
- 6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในบริบทของชุมชนนั้น ๆ
- 7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 8) จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง
- 9) นำชุมชน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์
- 10) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

5. การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แบ่งออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

- 5.1 ด้านหลักสูตร
- 5.2 ด้านการจัดประสบการณ์/การจัดกิจกรรมประจำวัน
- 5.3 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 5.4 ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 5.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล
- 5.6 ด้านการนิเทศการศึกษา
- 5.7 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน
- 5.8 ด้านโภชนาการ
- 5.9 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ /โครงการที่ส่งเสริมผู้เรียน)
- 5.10 ด้านการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.1 ด้านหลักสูตร

หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็น 2

ระดับ

1. ระดับอายุ 2 ปี
2. ระดับอายุ 3 - 5 ปี

โดยหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติ และการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กเล็กดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ ปัญหา เป้าหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ รวมทั้งการทำแผนการจัดประสบการณ์ทั้งนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจกำหนดหัวข้ออื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง
3. การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบ่งออกเป็น การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจาก

ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ การประเมินระหว่างการทำดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าการหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมาย
2. โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย
  - 2.1 สารการเรียนรู้รายปี
  - 2.2 ระยะเวลาเรียน
3. การจัดประสบการณ์
4. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้
6. การประเมินพัฒนาการเด็ก
7. การบริหารจัดการหลักสูตร
8. อื่น ๆ

5.2 ด้านการจัดประสบการณ์/การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวันกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 2 – 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไรเมื่อใดและอย่างไร โดยมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

5.2.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

วัย 2 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 5 นาที

วัย 3 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 12 นาที

วัย 5 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 15 นาที

2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที

4) กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภททั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

5.2.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน สำหรับเด็กอายุ 2 ปี

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 2 ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และความสามารถของเด็กตามวัย โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวัน วันและการเล่นของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย ดังนี้

1) การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในเรื่องการรับประทานอาหาร การนอน การทำความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย ตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัย และการแสดงมารยาทที่สุภาพนุ่มนวลแบบไทย

2) การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นการรับรู้ ผู้เรียนประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการมองเห็น การได้ยินเสียง การลิ้มรส การได้กลิ่น และการสัมผัส จับต้องสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในด้านขนาด รูปร่าง สี น้ำหนัก และสัมผัส เช่น การเล่นของเล่นที่มีพื้นผิวแตกต่างกัน เป็นต้น

3) การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ – ตา เป็นกิจกรรมที่ฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ นิ้วมือให้พร้อมที่จะหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์ระหว่างมือและตา เช่น การร้อยลูกปัด เล่นพลาสติกสร้างสรรค์ เล่นหยอดบล็อกรูปทรงลงกล่อง ตอกหมุด โยนรับลูกบอลตักน้ำหรือทรายใส่ภาชนะ เป็นต้น

4) การเคลื่อนไหวและการทรงตัว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อแขนกับขา มือกับนิ้วมือ และส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วนโดยการจัดให้เด็กเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ตามความสามารถของวัย เช่น

คว่ำ คลาน ยืน เดิน เล่นนิ้วมือ เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามเสียงดนตรี วิ่งไล่จับ ปีนป่าย เครื่องเล่นสนามเล่นชิงช้า ม้าโยก ลากจูงของเล่นมีล้อ ชี่จักรยานสามล้อ เป็นต้น

5) การส่งเสริมด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเลี้ยงดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีความสุข เช่น อุ้ม โอบกอด ตอบสนองต่อความรู้สึกที่แสดงออก เป็นต้น

6) การส่งเสริมทักษะทางสังคม เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น แบ่งปัน รู้จักรอคอย เป็นต้น

7) การส่งเสริมทักษะทางภาษา เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้เปล่งเสียงเลียนเสียงพูดของผู้คน เสียงสัตว์ต่าง ๆ รู้จักเรียกชื่อตนเอง ชื่อพ่อแม่ หรือผู้คนที่ใกล้ชิดและชื่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวตลอดจนรู้จักสื่อความหมายด้วยคำพูด และท่าทาง เช่น ชี้ชวนและสอนให้รู้จักชื่อเรียกสิ่งต่าง ๆ จากของจริง เล่านิทาน หรือร้องเพลงง่าย ๆ ให้ฟัง เป็นต้น

8) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง เช่น ชีต เขียนวาดรูป เล่นบทบาทสมมุติทำกิจกรรมศิลปะ เล่นของเล่นสร้างสรรค์ เป็นต้น

สำหรับการเล่น 3-5 ปี

1) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี ฯลฯ

2) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัสเล่นเกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร ฟูกัน ดินเหนียว ฯลฯ

3) การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ชื่อสัตย์ประหยัดเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือจึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4) การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกตจำแนก เปรียบเทียบจัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่ง ข้อมูลต่าง ๆ ทดลองศึกษานอกสถานที่ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6) การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

5.3 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ในระดับเด็กเล็กนั้นไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กเล็ก ได้พัฒนาครบทุกด้าน บรรลุจุดหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.1 จุดประสงค์ของการเรียนรู้แผนการจัดประสบการณ์

- 1) เพื่อให้ผู้สอนวางแผนการล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- 2) เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดร่วมกัน และผู้สอนมีการวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และยังสามารถนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนด

การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่นำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็ก ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

5.4 ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้

สื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอนสื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์โดยตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจได้ง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และการค้นพบด้วยตนเองลักษณะของสื่อ สื่อที่เป็นของจริง สื่อธรรมชาติ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อจากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่อย่างหลากหลายทั้งที่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชน และการใช้สื่อต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วผู้สอนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวเด็ก ใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยบูรณาการผ่านการเล่น และเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยการกระทำโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ มีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้สู่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ซีดีรอมวีดีทัศน์ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก โดยร่วมจัดหาสื่อ

5.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลต้องให้ครอบคลุมถึงการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประเมินผล ส่งเสริมความสามารถให้ประเมินได้อย่างถูกต้อง จัดให้มีการวัดและประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และคอยดูแลควบคุมการดำเนินการวัดผลและประเมินเป็นระยะ ๆ รวมทั้งการตรวจสอบการจัดทำสมุดประจำชั้นและสมุดประจำตัวนักเรียนให้ถูกต้องเรียบร้อยและเป็นปัจจุบัน

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 2 – 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรการประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
5. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้วิธีทดสอบสำหรับการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 2 – 5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

5.6 ด้านการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสอดคล้องกับหลักสูตร การใช้วิธีการนิเทศสามารถทำได้หลากหลาย ทั้งนี้ต้องปฏิบัติสม่ำเสมอและเป็นระบบ

5.7 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานที่มุ่งพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้อหรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนด ในหลักสูตรหรือสังคมคาดหวัง ซึ่งดำเนินการโดยครูผู้ดูแลเด็กเล็ก หรือดำเนินการร่วมกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้เรียนโดยส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง

5.8 ด้านโภชนาการ

การดำเนินงานด้านโภชนาการใช้แนวทางการดำเนินงานโภชนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมอนามัย ซึ่งงานโภชนาการที่สำคัญมี 2 ส่วนคือ การจัดอาหารสำหรับเด็กเล็ก และการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับอาหารตามวัยที่เหมาะสมและเพียงพอส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ส่งเสริมให้เด็กได้รับอาหารครบ 5 หมู่ รวมทั้งน้ำดื่มสะอาด และสารอาหารที่

จำเป็น เพื่อให้สมองสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ สารอาหารหลักที่เด็กต้องการ คือ คาร์โบไฮเดรตและไขมัน ซึ่งเป็นสารอาหารที่ให้พลังงานและโปรตีน เป็นสารอาหารที่ช่วยในการเจริญเติบโตและเสริมสร้างเนื้อเยื่อ เราจะได้โปรตีนจากเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ไข่ นม ถั่ว และถั่วเมล็ดแห้ง เด็กเล็กมีความต้องการพลังงานและสารอาหารต่อน้ำหนักตัวมากกว่าผู้ใหญ่ หากได้รับพลังงานไม่เพียงพอ ร่างกายจะนำโปรตีนไปใช้เป็นพลังงานทำให้โปรตีนไม่ถูกนำไปใช้ในเรื่องการเจริญเติบโต ทำให้เด็กเตี้ย แคระแกร็น และอาหารสำหรับเด็ก ควรมีไขมันเป็นส่วนประกอบหลักในปริมาณที่พอเหมาะ เพื่อให้เด็กได้รับกรดไขมันที่จำเป็น นอกจากโปรตีน ไขมัน แล้ว สารอาหารอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของเด็ก เช่น แคลเซียม ไอโอดีน วิตามินเอ รวมทั้ง วิตามินบี1 วิตามินบี2 วิตามินบี 6 วิตามินบี12 กรดโฟเลต รวมทั้งแร่ธาตุ ฟอสฟอรัส โซเดียม โปแตสเซียม สังกะสี

5.9 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ /โครงการที่ส่งเสริมผู้เรียน)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา ฯลฯ และยังต้องมีการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.10 ด้านการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถประเมินคุณภาพ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ โดยใช้มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐาน และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 หน้า 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน การสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มชนสมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน

ดร.อรพินท์ สฟโซคชัย (2550) ได้กล่าวว่า สถาบัน International Association for Public Participation (IAP2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า “เป็นกระบวนการที่

นำเอาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาร่วมกันหรือกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน และใช้ข้อมูลความเห็นของประชาชนเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ”

(http://www.opdc.go.th/content.php?menu_id=5&content_id=708)

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเองและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมหรือกระตุ้น และสร้างโอกาสให้แก่ประชาชน

ลักษณะการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (อ้างอิงในปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2552, หน้า 206) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา โดยทั่วไปนั้น ประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือร่วมมือในองค์การหรือกิจกรรมเฉพาะด้าน เข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการ

จินตนา ทองรอด (อ้างอิงในปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2552, หน้า 207) ได้กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าร่วมในลักษณะของการใช้แรงงาน การร่วมออกเงินมากกว่าการแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะในเรื่องที่เป็นประโยชน์

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมสนับสนุนทรัพยากร แรงงาน หรือเข้าร่วมตามอำนาจหน้าที่คือ เป็นผู้นำ เป็นสมาชิก เป็นกรรมการ ของกลุ่มต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะเข้าร่วมในลักษณะของการใช้แรงงาน การร่วมออกเงินมากกว่าการแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะในเรื่องที่เป็นประโยชน์

กระบวนการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (อ้างอิงในสุทัศน์ ทาวงศ์มา, 2544, หน้า 7-9) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. **การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)** เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งในขั้นตอนนี้ได้แบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริง ซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่น กลุ่มสตรีหรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิก ร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจในแก๊งค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการฝึกอบรมผู้ที่เข้าปฏิบัติในโครงการหรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้นจะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self - Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

4. **การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)** หมายถึงการมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไรบ้างกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังงานความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2552, หน้า 199) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักพัฒนาหรือนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยี จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่าโดยส่วนใหญ่กระบวนการมีส่วนร่วมจะเริ่มจากการค้นหาปัญหาและสาเหตุ การวางแผนดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับที่ อคิน รพีพัฒน์ กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนา ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา
3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา
4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล (2548) กล่าวถึงเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 3 ประการ คือ

3. ต้องมีอิสระ หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้เข้าร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
4. มีความเสมอภาค ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมใดต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ
5. มีความสามารถ ประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายมีความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในกิจกรรมนั้น ๆ มีเสรีภาพและเสมอภาค

ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2552 หน้า 216) ได้สรุปว่าปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา แบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้อง
  - กำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในท้องถิ่น
  - สนับสนุนกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง การสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน โดยระบบต่าง ๆ ของทางราชการจะต้องเอื้ออำนวยและเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
2. ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนในชุมชนจะต้อง
  - มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา
  - เป็นฝ่ายตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรม และรับผลประโยชน์
  - เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมหรือเป็นผู้นำท้องถิ่น
  - มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่น
  - ได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงานและรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
3. ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาต้อง
  - มีการศึกษาชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและได้เรียนรู้สภาพแวดล้อมด้านในชุมชน
  - มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วม
  - ค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพ ซึ่งจะเป็นผู้ที่กระตุ้นให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในงานพัฒนา
  - รวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหา
  - เป็นผู้สนับสนุนด้านการศึกษาการให้ข้อมูลข่าวสารวิทยาการใหม่ ๆ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ปัจจัยจูงใจ
  - การได้รับผลประโยชน์จากการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา
  - โครงการพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลักคือ ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ ปัจจัยด้านประชาชน ปัจจัยด้านนักพัฒนาและปัจจัยจูงใจ ซึ่งถ้าหากหน่วยงานภาครัฐหรือนักพัฒนามีการศึกษาข้อมูลของชุมชนก่อน มีเทคนิคหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ ในโครงการหรือกิจกรรมให้กับประชาชนโดยให้

เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน เปิดโอกาส และกระตุ้นให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งสร้างช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น และดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เมื่อประชาชนยอมรับ และเห็นถึงประโยชน์ในการเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนายังสร้างแรงจูงใจให้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ซึ่งมีงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

จิรศักดิ์ สีใจเจริญ (2543) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน พบว่า

1. โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเป็นการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประเภทอื่น ๆ โดยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะมากที่สุด รองลงมาเป็นการได้รับประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรม

2. การเข้าไปมีส่วนร่วมจะเข้าร่วมโดยสมัครใจมากกว่าถูกผู้อื่นชักชวนส่วนรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้นจะเข้าร่วมโดยผ่านตัวแทน คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในหมู่บ้าน รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน

3. ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการเปิดโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เข้าไปมีส่วนร่วม มีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

4. สาเหตุของการเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การที่จะมีโอกาสได้ร่วมรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง และจะทำให้การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะเป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

สาเหตุของการไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เพราะมีตัวแทนอยู่แล้ว นอกจากนี้คือ ไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินงาน รวมถึงปัจจัยด้านรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีน้อย ไม่เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

สุพจน์ เกลยจิตร (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยของ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี ด้านการวางแผน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการติดตาม ประเมินผล อยู่ในระดับร่วมรับรู้ ส่วนด้านการจัดสรรทรัพยากรและด้านการประสานงาน อยู่ในระดับร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกรรมการสถานศึกษา ทุกด้านอยู่ในระดับไม่มีส่วนร่วม ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี ระหว่างกลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกรรมการสถานศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารท้องถิ่นผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครอง ๓ แตกต่างกัน

ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแช่ข้างอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในด้านการบริหารและจัดการศึกษาในการส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษา สนับสนุนให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตร ส่วนการไม่มีส่วนร่วมคือการแต่งตั้งอนุกรรมการ กำหนดนโยบายของโรงเรียนและการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งนี้ เกิดจากปัญหา การขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูป และขาดการประสานงานของสถานศึกษา ส่วนในด้านการแสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน พบว่าส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การแสวงหาวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ทางโรงเรียน ส่วนการไม่มีส่วนร่วม คือ การประสานงานกับเอกชน ห้างร้านต่าง ๆ เพื่อหาเงินสนับสนุนโรงเรียนสำหรับดำเนินการร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียนพบว่าคณะกรรมการมีส่วนร่วมในด้านการจัดกิจกรรมกีฬาในโรงเรียน การจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และในด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประสานการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

สากุล ภู่อ้นเงิน (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลหนองใหญ่ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเกิน 40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา สมรสแล้วประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ต่อปี 20,001 บาท ขึ้นไป และอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 35 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับปาน

กลาง และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นการรับรู้ติดตามข่าวสาร การร่วมรับประโยชน์ การร่วมดำเนินการ การร่วมตัดสินใจ การร่วมกำกับติดตาม และการร่วมรับผิดชอบ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบล

ชูเดช เพ็ญฟู (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการพบว่า ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมแนะนำให้ให้นักเรียนได้ความสำคัญของการศึกษาต่อ รองลงมาคือ เข้าประชุมเพื่อรับทราบการรายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนและอนุญาตให้โรงเรียนได้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านวิชาการนอกสถานที่ ส่วนการไม่มีส่วนร่วมนั้น ไม่มีส่วนร่วมจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมาคือ แสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ณรงค์ ปันใจ (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน บ้านเมืองกีด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับการจัดสรรทรัพยากร พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนและวางแผนกำหนดแนวทางในการแสวงหาพัสดุ อุปกรณ์ ทุนทรัพย์ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่วนรายการที่ไม่มีส่วนร่วม คือ อนุมัติแผนการประจำปีของโรงเรียนจัดสรรการใช้งบประมาณของโรงเรียน และสำรวจทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการศึกษาทั้งในโรงเรียนและชุมชน สำหรับข้อเสนอแนะของชุมชนในการจัดสรรทรัพยากร ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรเลือกใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนและเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษา การขอรับการสนับสนุนทรัพยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล และควรแสวงหาทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชนส่วนการประสานงานพบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมประสานงานกับชุมชนในด้านการพัฒนาโรงเรียน ประสานความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และประสานความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนการไม่มีส่วนร่วมคือ ประสานงานกับผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อมาช่วยสอนในโรงเรียน ประสานกับหน่วยงานราชการเพื่อช่วยเหลือโรงเรียน และประสานกับองค์กรภายนอกชุมชนเพื่อหารายได้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ณัฐวุฒิ หลวงธิดา (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านโป่งแดง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ด้านการประสานงาน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่

ใหญ่มีส่วนร่วมเสียเวลาให้กับโรงเรียนในการประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาสถานศึกษา ช่วยประสานงานกับบุคคลในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา และสนับสนุนกิจกรรมนักเรียนระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประเด็นการไม่มีส่วนร่วม ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในเรื่องของการประสานงานกับองค์กรอื่นนอกท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา จัดหาวัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้ออกจากองค์กรภายนอกเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้ออกจากสถานประกอบการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ส่วนปัญหาที่พบในการประสานงาน คือ ชุมชนไม่รับรู้ปัญหา ความเคลื่อนไหวของโรงเรียนหรือปัญหาของนักเรียน ไม่มีการประสานงานระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ต่างคนต่างความคิด ขาดการประสานระหว่างผู้นำชุมชนกับครูและหน่วยงานอื่น ๆ ชุมชนไม่ค่อยรู้หนังสือจึงไม่ค่อยมีโอกาสได้ร่วมงานกับโรงเรียนประกอบกับขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำหรับข้อเสนอแนะควรแจ้งข่าวเกี่ยวกับการดำเนินงานให้ชุมชนทราบและช่วยกันทำงานเป็นการทำงานร่วมกับชุมชนแจ้งจุดประสงค์ให้ชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอควรแจ้งปัญหาหรือเรื่องภายในโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบสำหรับการจัดแสวงหาทรัพยากร พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน เสนอแนะบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเข้าเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน และแสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์แลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ประเด็นการไม่มีส่วนร่วมชุมชนไม่มีส่วนร่วมในเรื่องพิจารณาคุณสมบัติของนักการศึกษาที่เข้ามาทำงานในโรงเรียน เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น บริจาค วัสดุ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน

ชนิกา พันล้อม (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมของเทศบาลเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเกิดความล่าช้า ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม คือ เพศ อายุ และอาชีพของประชาชน สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม คือ ระดับการศึกษาและการมีตำแหน่ง

หน้าที่ทางสังคมในท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

พัชรินทร์ จูแวน (2550) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการเสนอข้อมูลสภาพปัจจุบันของโรงเรียน วางแผนส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประสานงานกับชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาโรงเรียน แนะนำให้นักเรียนไปศึกษาต่อ ปลุกฝังให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ส่วนข้อเสนอแนะนั้น อยากให้ทางโรงเรียนมีการประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการวางแผน และการประเมินผล พร้อมทั้งสร้างสัมพันธ์ชุมชนที่ดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน

ธนพล ดอนชวนชม (2552) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ภาพรวมของปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและถือว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือปัญหาด้านการจัดประสบการณ์ของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับน้อย และปัญหาด้านการบริหารบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาด้านการพัฒนาผู้เรียนพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยส่วนความต้องการในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่าด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องการให้บุคลากรทุกฝ่ายให้ความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านการบริหารบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ด้านการจัดประสบการณ์พบว่าต้องการให้มีการอบรมการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และด้านการพัฒนาผู้เรียนพบว่าต้องการรับเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 3 ปีเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุดแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาคือในช่วงที่มีการจัดทำงบประมาณ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ดูแลเด็กควรมีการจัดทำโครงการเสนอของบประมาณในช่วงที่องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขกมีการจัดทำแผนพัฒนาสามปี หรือจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี การดำเนินกิจกรรมหรือการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขกควรมีการแจ้งให้ฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงประชาชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมใน

กิจกรรมนั้น ด้านการบริหารบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาจัดให้มีการสำรวจความต้องการของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำความต้องการมากำหนดในการวางแผน กำหนดปริมาณงานให้เหมาะสมกับอัตรากำลังที่มีอยู่ ด้านการจัดประสบการณ์ของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ารับอบรมการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเรื่องการใช้หลักสูตร ด้านการพัฒนาผู้เรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ จัดให้มีการประชุมทุกครั้ง เพื่อวางแผนการรับนักเรียนเข้าเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีการส่วนร่วมการวางแผนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สนับสนุนและส่งเสริม การรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี เนื่องจากแต่ละศูนย์ มีจำนวนเด็กอายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีจำนวนลดลง แต่เด็กที่ต่ำกว่า 3 ปี มีจำนวนมากขึ้น และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

จิราณิลย์ คำดอน (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนเทศบาลสบบง ตำบลสบบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ด้านวิชาการพบว่าโรงเรียนไม่มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการจัดการเรียนการสอน บุคลากรในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ แหล่งการเรียนรู้น้อยเกินไป ไม่มีการนำนักเรียนการเรียนรู้นอกสถานที่ ส่วนข้อเสนอแนะ ครูควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเชิญวิทยากรท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดการเรียนการสอน และจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ โรงเรียนควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ ในแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์ ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบการรายงานผลการใช้งบประมาณของโรงเรียน รองลงมาคือการร่วมระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาโรงเรียน ส่วนการไม่มีส่วนร่วมนั้น ไม่มีส่วนร่วมการสนับสนุนให้โรงเรียนมีการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน รองลงมาคือการวางแผนการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในส่วนของปัญหาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลสบบง ตำบลสบบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ด้านงบประมาณ พบว่าประชาชนไม่มีการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงินในโรงเรียน รองลงมาคือ ไม่มีการร่วมจัดทำแผนการจัดสรรงบประมาณ

ของโรงเรียนและประชาชนไม่เคยรับทราบเรื่องงบประมาณส่วนข้อเสนอนี้ได้แก่ ควรมีการจัดตั้งกรรมการตรวจสอบและให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยและ ควรร่วมกับประชาชนในการจัดทำแผนการใช้งบประมาณของโรงเรียน เช่นการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ซึ่งปรากฏในแหล่งต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นว่า การให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมนี้ มิใช่เป็นเพียงแต่การให้ประชาชนเข้ามาสนับสนุนทางด้านทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่รัฐต้องการเท่านั้น แต่หมายรวมถึง การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ทั้งในฐานะของผู้ตัดสินใจ และผู้ดำเนินการในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชนด้วย และการกำหนดไว้ในกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ย่อมเป็นการสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของรัฐที่จะผลักดันให้การจัดการศึกษาทุกระดับ เป็นการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้ปรากฏผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม จำนวน 4 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม จำนวน 14 คน ผู้นำชุมชน 7 หมู่บ้าน ๆ บ้านละ 1 คน จำนวน 7 คน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ศูนย์ ๆ ละ 6 คน จำนวน 24 คน และผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ศูนย์ ในปีพุทธศักราช 2554 ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านม่วงงาม บ้านฮ่องลี่ บ้านม่วง และบ้านสบฟ้า จำนวน 60 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 109 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิกเคอร์ท (Likert Five Rating Scale, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 102 – 103) ซึ่งกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ น้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บข้อมูลการวิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารจาก หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง
3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย รวมทั้งกำหนดขอบเขตและรูปแบบให้มีความสมบูรณ์
4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
5. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ต่อจากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะครั้งสุดท้าย
6. นำเครื่องมือมาทำการจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ขอหนังสือจากวิทยาลัยต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม ในการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม จำนวน 4 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม จำนวน 14 คน ผู้นำชุมชน 7 หมู่บ้าน ๆ บ้านละ 1 คน จำนวน 7 คน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ศูนย์ ๆ ละ 6 คน จำนวน 24 คน และผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ศูนย์ ในปีพุทธศักราช 2554 ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านม่วงงาม บ้านฮ่องลี่ บ้านม่วง และบ้านสบฟ้า จำนวน 60 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 109 คน
2. อธิบายให้ประชากรเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการตอบแบบสอบถาม
3. แจกแบบสอบถามให้ประชากร แล้วนัดหมายการเก็บแบบสอบถามกลับคืน

4. เก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์เตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ σ) โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

โดยใช้เกณฑ์ตามระดับมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 103) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้ศึกษาจาก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในปีพุทธศักราช 2554 รวมจำนวนทั้งสิ้น 109 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา จำนวน 109 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมดจำนวน 103 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.50 ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
1) ชาย	43	41.70
2) หญิง	60	58.30
รวม	103	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.30 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 41.70

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
อายุ		
1) ต่ำกว่า 30 ปี	8	7.80
2) 31 – 40 ปี	37	35.90
3) 41 – 50 ปี	39	37.90
4) 51 – 60 ปี	18	17.50
5) 61 ปีขึ้นไป	1	1.00
รวม	103	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.90 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.90 และน้อยที่สุดมีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.00

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
1) ประถมศึกษา	35	34.00
2) มัธยมศึกษาตอนต้น	26	25.20
3) มัธยมศึกษาตอนปลาย	24	23.30
4) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	3	2.90
5) ปริญญาตรี	15	14.60
6) สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	103	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาคือระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 25.20 และน้อยที่สุดมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 14.60

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
อาชีพ		
1) การเกษตร	52	50.50
2) ค้าขาย	11	10.70
3) รับจ้าง	23	22.30
4) ธุรกิจส่วนตัว	4	3.90
5) รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	11	10.70
6) อื่น ๆ	2	1.90
รวม	103	100.00

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 22.30 และน้อยที่สุดประกอบอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.90

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้

เฉลี่ยต่อเดือน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1) น้อยกว่า 3,000 บาท	27	26.20
2) 3,001 – 5,000 บาท	22	21.40
3) 5,001 – 10,000 บาท	24	23.30
4) 10,001 – 15,000 บาท	17	16.50
5) มากกว่า 15,000 บาท	13	12.60
รวม	103	100.00

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 26.20 รองลงมารายได้ 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และน้อยที่สุดมีรายได้มากกว่า 15,001 ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 12.60

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่
ในปัจจุบัน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน		
1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	4	3.90
2) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	14	13.60
3) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	7	6.80
4) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	24	23.30
5) ผู้ปกครอง	54	52.40
รวม	103	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 52.40 รองลงมาเป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คิดเป็นร้อยละ 23.30 และรองลงมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 13.60

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยรวมทุกด้าน

ข้อที่	การมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย (μ)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	แปลผล
1	ด้านบริหารจัดการ	4.13	0.59	มาก
2	ด้านบุคลากร	4.42	0.64	มาก
3	ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัย	4.69	0.57	มากที่สุด
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมตาม หลักสูตร	4.80	0.36	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.51	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 7 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ทั้ง 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.51$) คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และ ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านบริหารจัดการ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านบริหารจัดการ

ข้อ	การมีส่วนร่วมด้านบริหารจัดการ	n = 103		ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	กำหนดนโยบาย แนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.27	0.53	มาก	1
2	เสนอความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.16	0.62	มาก	2
3	จัดทำแผนพัฒนาประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.02	0.59	มาก	6
4	กำหนดแนวทางการจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.13	0.61	มาก	4
5	คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.14	0.61	มาก	3
6	ระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.05	0.60	มาก	5
รวมเฉลี่ย		4.13	0.59	มาก	

จากตาราง 8 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านบริหารจัดการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.13$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ กำหนดนโยบาย แนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\mu=4.27$) รองลงมา คือ เสนอความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\mu=4.16$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ จัดทำแผนพัฒนาประจำปีของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ($\mu=4.02$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของ
 ชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล
 แจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านบุคลากร

ข้อ	การมีส่วนร่วมด้านบุคลากร	n = 103		ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	วางแผนกำหนดรับบุคลากร	4.55	0.57	มากที่สุด	1
2	กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร	4.53	0.67	มากที่สุด	3
3	วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงาน และการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.44	0.65	มาก	5
4	ร่วมอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้แก่เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.46	0.57	มาก	4
5	เป็นคณะกรรมการประเมินการปฏิบัติงานของ บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.54	0.65	มากที่สุด	2
6	ให้การสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ในด้านการจัดการเรียนการสอน	4.33	0.62	มาก	6
7	แนะนำแนวทางการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน แก่บุคลากร	4.11	0.73	มาก	7
รวมเฉลี่ย		4.42	0.64	มาก	

จากตาราง 9 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านบุคลากร ในภาพรวม อยู่ใน ระดับมาก ($\mu=4.42$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ วางแผนกำหนดรับ บุคลากร ($\mu=4.55$) รองลงมา คือ เป็นคณะกรรมการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\mu=4.54$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ แนะนำแนวทางการแก้ปัญหาใน การปฏิบัติงานแก่บุคลากร ($\mu=4.11$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของ
 ชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล
 แจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและ
 ความปลอดภัย

ข้อ	การมีส่วนร่วมด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	n = 103		ระดับการ มีส่วนร่วม	ลำดับ ที่
		(μ)	(σ)		
1	ปรับปรุงมุมเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.68	0.58	มากที่สุด	3
2	ปรับภูมิทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เอื้อ ต่อพัฒนาการเด็ก	4.61	0.66	มากที่สุด	4
3	ช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก	4.80	0.45	มากที่สุด	1
4	สำรวจ ปรับปรุง ซ่อมแซมสนามเด็กเล่น ให้มั่นคงแข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอ	4.69	0.61	มากที่สุด	2
5	ระดมทุนเพื่อใช้ในการปรับปรุงอาคาร สถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.68	0.56	มากที่สุด	3
รวมเฉลี่ย		4.69	0.57	มากที่สุด	

จากตาราง 10 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านด้านอาคาร สถานที่
 สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.69$) เมื่อพิจารณารายข้อ
 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\mu=4.80$)
 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ สำรวจ ปรับปรุง ซ่อมแซมสนามเด็กเล่น ให้มั่นคงแข็งแรง
 ปลอดภัยอยู่เสมอ ($\mu=4.69$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือปรับภูมิทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็ก
 เล็กให้เอื้อต่อพัฒนาการเด็ก ($\mu=4.61$)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล แจ้ห่ม
อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

ข้อ	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	n = 103		ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	วางแผนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการพัฒนา ตามแผนพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.93	0.25	มากที่สุด	2
2	ให้คำแนะนำ ปรีกษา การพัฒนาหลักสูตร งานวิชาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.90	0.30	มากที่สุด	4
3	จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.91	0.28	มากที่สุด	3
4	บริจาคสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.80	0.41	มากที่สุด	6
5	ร่วมประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.17	0.52	มาก	9
6	ให้คำแนะนำการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.90	0.33	มากที่สุด	4
7	ให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรม เช่น ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.90	0.33	มากที่สุด	4
8	สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็ก	4.77	0.45	มากที่สุด	7
9	ร่วมกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น วันเด็กสงกรานต์ ชาติ ศลากภัตร วันแม่ ฯลฯ	4.95	0.22	มากที่สุด	1
10	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก	4.72	0.51	มากที่สุด	8
11	แสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์ระหว่างชุมชนกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.83	0.41	มากที่สุด	5
รวมเฉลี่ย		4.80	0.36	มากที่สุด	

จากตาราง 11 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านวิชาการและกิจกรรมตาม หลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.80$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ร่วมกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น วันเด็กสร้างน้ำพระธาตุ สลากภัตร วันแม่ ฯลฯ ($\mu=4.95$) รองลงมา คือ วางแผนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการพัฒนา ตาม แผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\mu=4.93$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ร่วมประเมินคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\mu=4.17$)

ตาราง 12 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วน ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยรวมทุกตำแหน่ง

ข้อ	ตำแหน่ง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	แปลผล
		(μ)	มาตรฐาน (σ)	
1	ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	4.65	0.37	มากที่สุด
2	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	4.46	1.38	มาก
3	ผู้นำชุมชน	4.37	0.94	มาก
4	คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.52	0.41	มากที่สุด
5	ผู้ปกครอง	4.49	1.34	มาก

จากตาราง 12 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนา เด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้ดำรงตำแหน่งของ ชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ปกครอง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม
อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อ	ด้าน	n = 4		ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.92	0.02	มากที่สุด	1
2	ด้านบุคลากร	4.82	0.30	มากที่สุด	2
3	ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัย	4.10	0.64	มาก	4
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.77	0.34	4.77	3
รวมเฉลี่ย		4.65	0.37	มากที่สุด	

จากตาราง 13 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วน
ตำบลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.65$) เมื่อพิจารณารายชื่อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการ
บริหารจัดการ ($\mu=4.92$) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\mu=4.82$) รองลงมา คือ ด้านวิชาการและ
กิจกรรมตามหลักสูตร ($\mu=4.77$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อม
และความปลอดภัย ($\mu=4.10$)

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม
อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อ	ด้าน	n = 14		ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.01	1.23	มาก	4
2	ด้านบุคลากร	4.16	3.63	มาก	3
3	ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัย	4.84	0.24	มากที่สุด	1
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.82	0.43	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย		4.46	1.38	มาก	

จากตาราง 14 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศุนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของสมาชิกองค์การบริหารส่วน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปางอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.46$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย($\mu=4.84$) รองลงมา คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\mu=4.82$) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\mu=4.16$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\mu=4.01$)

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาศุนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้นำชุมชน

ข้อ	ด้าน	n = 7		ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	ด้านการบริหารจัดการ	3.76	0.68	มาก	4
2	ด้านบุคลากร	4.02	0.71	มาก	3
3	ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	4.80	0.33	มากที่สุด	2
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.91	2.05	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		4.37	0.94	มาก	

จากตาราง 15 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศุนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้นำชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.37$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\mu=4.91$) รองลงมา คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\mu=4.80$) รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ($\mu=4.02$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\mu=3.76$)

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษาศูนยพัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม
อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของคณะกรรมการศูนยพัฒนาเด็กเล็ก

ข้อ	ด้าน	n = 24		ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.40	0.06	มาก	3
2	ด้านบุคลากร	4.84	0.38	มากที่สุด	1
3	ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดลอมและ ความปลอดภัย	4.29	0.69	มาก	4
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.54	0.51	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย		4.52	0.41	มากที่สุด	

จากตาราง 16 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนยพัฒนาเด็กเล็ก
องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของคณะกรรมการศูนยพัฒนา
เด็กเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.52$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ
ด้านบุคลากร ($\mu=4.84$) รองลงมา คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\mu=4.54$)
รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\mu=4.40$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านอาคาร
สถานที่สิ่งแวดลอมและความปลอดภัย ($\mu=4.29$)

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษาศูนยพัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม
อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้ปกครอง

ข้อ	ด้าน	n = 54		ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.02	1.08	มาก	4
2	ด้านบุคลากร	4.33	0.63	มาก	3
3	ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดลอมและ ความปลอดภัย	4.72	0.38	มากที่สุด	2
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.90	3.25	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		4.49	1.34	มาก	

จากตาราง 17 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศุนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ของผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.49$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\mu=4.90$) รองลงมา คือ ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\mu=4.72$) รองลงมา ด้านบุคลากร ($\mu=4.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\mu=4.02$)

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ประชากรในการศึกษา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในปีพุทธศักราช 2554 รวมจำนวนทั้งสิ้น 109 คน จากการแจกแบบสอบถาม จำนวน 109 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 103 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.50 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 29 ข้อ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร และตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันเป็นผู้ปกครองนักเรียน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

2.1 ด้านบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ กำหนดนโยบาย แนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมาคือ เสนอความต้องการของชุมชน

ในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ จัดทำแผนพัฒนาประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2 ด้านบุคลากร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ วางแผนกำหนดรับบุคลากร รองลงมาคือ เป็นคณะกรรมการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ แนะนำแนวทางการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร

2.3 ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมา คือ ล้างรถ ปรับปรุง ซ่อมแซมสนามเด็กเล่น ให้มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปรับภูมิทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เอื้อต่อพัฒนาการเด็ก

2.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่มจังหวัดลำปาง ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ร่วมกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น วันเด็กสงกรานต์ สลากภัตร วันแม่ ฯลฯ รองลงมาคือ วางแผนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ร่วมประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่สำคัญมาอภิปราย ดังนี้

ด้านบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยการกำหนดนโยบาย แนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาจากการเสนอความต้องการของชุมชน รวมทั้งการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับ

ธนพล ดอนชวนชม (2552) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาคือในช่วงที่มีการจัดทำงบประมาณ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ดูแลเด็ก ควรมีการจัดทำโครงการเสนอขอของบประมาณในช่วงที่องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขกมีการจัดทำแผนพัฒนาสามปี หรือจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี การดำเนินกิจกรรมหรือการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขกควรมีการแจ้งให้ฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงประชาชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น และสอดคล้องกับประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแซ่ข้างอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริหารและจัดการศึกษาในการส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษา สนับสนุนให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตร ส่วนการไม่มีส่วนร่วมคือการแต่งตั้งอนุกรรมการ กำหนดนโยบายของโรงเรียนและการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งนี้เกิดจากปัญหา การขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูป และขาดการประสานงานของสถานศึกษา ส่วนในด้านการแสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน พบว่าส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การแสวงหาวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ทางโรงเรียน ส่วนการไม่มีส่วนร่วม คือ การประสานงานกับเอกชน ห้างร้านต่าง ๆ เพื่อหาเงินสนับสนุนโรงเรียน สำหรับด้านการร่วมกิจกรรมพัฒนา นักเรียนพบว่าคณะกรรมการมีส่วนร่วมในด้านการจัดกิจกรรมกีฬาในโรงเรียน การจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และในด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประสานการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

ด้านบุคลากร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดการรับบุคลากร และร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมกับร่วมกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับธนพล ดอนชวนชม (2552) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าด้านการบริหารบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาจัดให้มีการสำรวจความต้องการของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำความ

ต้องการมากำหนดในการวางแผน กำหนดปริมาณงานให้เหมาะสมกับอัตรากำลังที่มีอยู่ ด้านการจัดประสบการณ์ของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ารับอบรมการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเรื่องการใช้หลักสูตร ด้านการพัฒนาผู้เรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ จัดให้มีการประชุมทุกครั้ง เพื่อวางแผนการรับนักเรียนเข้าเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีการร่วมวางแผนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สนับสนุนและส่งเสริม การรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี เนื่องจากแต่ละศูนย์ มีจำนวนเด็กอายุระหว่าง 3 -5 ปี มีจำนวนลดลง แต่เด็กที่ต่ำกว่า 3 ปี มีจำนวนมากขึ้น และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกศูนย์ตั้งอยู่ในที่สาธารณะของชุมชน และในโรงเรียน ซึ่งใกล้ชุมชนมาก ชุมชนให้การช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งร่วมสำรวจ ปรับปรุง ซ่อมแซมสนามเด็กเล่นให้มั่นคงแข็งแรงปลอดภัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ชุมชนยังให้การสนับสนุนในการปรับปรุงมุมเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งยังร่วมระดมทุนเพื่อใช้ในการปรับปรุงอาคารสถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และแข็งแรง ซึ่งสอดคล้องกับพัชรินทร์ จุแวน (2550) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการเสนอข้อมูลสภาพปัจจุบันของโรงเรียน วางแผนส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประสานงานกับชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน ช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาโรงเรียน แนะนำให้นักเรียนไปศึกษาต่อ ปลุกฝังให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ส่วนข้อเสนอแนะนั้น อยากให้ทางโรงเรียนมีการประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการวางแผน และการประเมินผล พร้อมทั้งสร้างสัมพันธ์ชุมชนที่ดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน สอดคล้องกับณัฐฉิ หลวงธิดา (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านโป่งแดง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน เสนอแนะบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเข้าเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่

นักเรียน และแสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์แลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ประเด็นการไม่มีส่วนร่วมชุมชนไม่มีส่วนร่วมในเรื่องพิจารณาคุณสมบัติของนักรักษาการโรงเรียนที่เข้ามาทำงานในโรงเรียน เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น บริจาค สื่อบริการ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน สอดคล้องกับณรงค์ ปั่นใจ (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนบ้านเมืองกีด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับการจัดสรรทรัพยากร พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนและวางแผนกำหนดแนวทางในการแสวงหาพัสดุ อุปกรณ์ทุนทรัพย์ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่วนรายการที่ไม่มีส่วนร่วม คือ อนุมัติแผนการประจำปีขอโรงเรียนจัดสรรการใช้งบประมาณของโรงเรียน และสำรวจทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการศึกษาทั้งในโรงเรียนและชุมชน สำหรับข้อเสนอแนะของชุมชนในการจัดสรรทรัพยากร ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรเลือกใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนและเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษา การขอรับการสนับสนุนทรัพยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล และควรแสวงหาทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชนส่วนการประสานงาน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมประสานงานกับชุมชนในด้านการพัฒนาโรงเรียน ประสานความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และประสานความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนการไม่มีส่วนร่วมคือประสานงานกับผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อมาช่วยสอนในโรงเรียน ประสานกับหน่วยงานราชการเพื่อช่วยเหลือโรงเรียน และประสานกับองค์กรภายนอกชุมชนเพื่อหารายได้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยชุมชนให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยร่วมกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดขึ้น เช่น วันเด็ก สงกรานต์ สลากภัตร วันแม่ ฯลฯ นอกจากนี้ยังร่วมวางแผนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งร่วมจัดทำโครงการพัฒนา ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับจิรัชศักดิ์ สีใจเจริญ (2543) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า

1. โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเป็นการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประเภทอื่น ๆ

โดยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะมากที่สุด รองลงมาเป็นการได้รับประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรม

2. การเข้าไปมีส่วนร่วมจะเข้าร่วมโดยสมัครใจมากกว่าถูกผู้อื่นชักชวนส่วนรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้นจะเข้าร่วมโดยผ่านตัวแทน คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในหมู่บ้าน รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน

3. ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการเปิดโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เข้าไปมีส่วนร่วม มีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

4. สาเหตุของการเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การที่จะมีโอกาสได้ร่วมรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง และจะทำให้การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะเป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สอดคล้องกับชุดฯ เฟื่องฟู (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการพบว่า ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมแนะนำให้นักเรียนได้ความสำคัญของการศึกษาต่อ รองลงมาคือเข้าประชุมเพื่อรับทราบ การรายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนและอนุญาตให้โรงเรียนได้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านวิชาการนอกสถานที่ ส่วนการไม่มีส่วนร่วมนั้น ไม่มีส่วนร่วมจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมาคือแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ ชนิกา พันล้อม (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมของเทศบาลเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเกิดความล่าช้าไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม คือ เพศ อายุ และอาชีพของประชาชน สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม คือ ระดับการศึกษาและการมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมในท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับจิรานิลย์ คำดอน

(2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาลสบบง ตำบลสบบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ด้านวิชาการพบว่าโรงเรียนไม่มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการจัดการเรียนการสอน บุคลากรในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ แหล่งการเรียนรู้รู้น้อยเกินไป ไม่มีการนำนักเรียนการเรียนรู้นอกสถานที่ ส่วนข้อเสนอแนะ ครูควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเชิญวิทยากรท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดการเรียนการสอน และจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่นการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ โรงเรียนควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ ในแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์ ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยจัดประชาคมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแนวทางการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร เพื่อการพัฒนาการการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับภูมิทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เอื้อต่อพัฒนาการเด็ก
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

บรณานุกรม

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 (แรกเกิด - 3 ปี)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542**. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- จินตนา พัฒนพงศ์ธร. (2547). **พัฒนาการเด็กตามวัยและการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย**. นนทบุรี: สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข2543.
- จิราณิลย์ คำดอน. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาลสบบง ตำบลสบบงอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา, พะเยา.
- ชนิกา พันล้อม. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่มอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ รปม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ชูเดช เฟื่องฟู. (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านเมืองกี้ด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ณัฐวุฒิ หลวงธิดา. (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านโป่งแดง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- ดร.ถวิล บุรีกุล (2548). **การมีส่วนร่วมแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ**. ม.ป.ท.:
สถาบันพระปกเกล้า.
- ดร.วิชัย ตันศิริ. (ม.ป.ป.). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542**. ม.ป.ท.:
สำนักพิมพ์สายธาร.
- ชนพล ดอนชวนชม. (2552). **แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบลกองแขกอำเภอแม่แจ่มจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ กศม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2549). **การพัฒนากระบวนการคิดเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร.(2549).**หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประพันธ์ สร้อยเพชร. (2547). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัด
เชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2552). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา
(พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: ริชแมกซ์อินเตอร์พรีน.
- พัชรินทร์จูแวน. (2550). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
บ้านบ่อหลวงอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ ก.ศม., มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พิทยาภรณ์ มานะจตุติ. (2539). **เอกสารประกอบการเรียนรายวิชาการศึกษาระดับบริหาร**.
ม.ป.ท.: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวภา เตชะคุปต์ (2542).**การศึกษาปฐมวัย**. ม.ป.ท.: สำนักพิมพ์แม็ค.
- รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (ม.ป.ป.). **การวัดและประเมินแนวใหม่:
เด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก
ปฐมวัย**. ม.ป.ท.: สำนักพิมพ์เบรน-บุ๊กส์.

สุทันทา วงศ์มา. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขปัญหา
สาธารณสุขของหมู่บ้านแม่ตำบลดงเสริมชัยอำเภอเสริมงามจังหวัด
ลำปาง. การศึกษาแบบอิสระ ศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนัยพัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนัยพัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่มจังหวัดลำปาง
2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนัยพัฒนาเด็กเล็ก

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เกษร วรรณรักษ์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดกรอกข้อความหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. อายุ

- น้อยกว่า 30 ปี   31 – 40 ปี
 41 – 50 ปี   51 – 60 ปี
 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา   มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย   อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรี   สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

- การเกษตร   ค้าขาย
 รับจ้าง   ธุรกิจส่วนตัว
 รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ   อื่นๆ

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- น้อยกว่า 3,000 บาท
 3,001 – 5,000 บาท
 5,001 – 10,000 บาท
 10,001 – 15,000 บาท
 มากกว่า 15,001 บาท

6. ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

- ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 ผู้ปกครองเด็กเล็ก

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละข้อตามความเป็นจริง ดังนี้

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	1. ด้านการบริหารจัดการ กำหนดนโยบาย แนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
2	เสนอความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
3	จัดทำแผนพัฒนาประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
4	คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
5	เข้าร่วมการประชุมผู้ปกครองศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
6	ระดมทุนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					

ข้อ	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	2. ด้านบุคลากร					
7	วางแผนกำหนดการรับบุคลากร					
8	กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร					
9	วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงาน และการพัฒนาบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
10	ร่วมอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้แก่เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
11	เป็นคณะกรรมการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
12	ให้การสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในด้านการจัดการเรียนการสอน					
13	แนะนำแนวทางการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร					
	3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย					
14	ปรับปรุงภูมิเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
15	ปรับปรุงทัศนทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เอื้อต่อพัฒนาการเด็ก					
16	ช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					

ข้อ	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17	สำรวจ ปรับปรุง ซ่อมแซมสนามเด็กเล่น ให้มั่นคงแข็งแรงปลอดภัยอยู่เสมอ					
18	ระดมทุนเพื่อใช้ในการปรับปรุงอาคารสถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
19	4. ด้านวิชาการและกิจกรรม ตามหลักสูตร วางแผนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
20	ให้คำแนะนำ ปรึกษา การพัฒนาหลักสูตร งานวิชาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
21	จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
22	บริจาคสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
23	ร่วมประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
24	ให้คำแนะนำการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
25	ให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรม เช่น ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
26	สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็ก					

ข้อ	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
27	ร่วมกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น วันเด็กสงกรานต์สลากภัตตร วันแม่ ฯลฯ					
28	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก					
29	แสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์ระหว่างชุมชนกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	เกสร วรรณารักษ์
วัน เดือน ปี เกิด	19 กรกฎาคม 2515
ที่อยู่ปัจจุบัน	81 หมู่ 8 ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
ที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2549	องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
พ.ศ. 2539	บริษัท ที.เค.เค. เซรามิกส์ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	ค.บ. (การศึกษาปฐมวัย) สถาบันราชภัฏลำปาง
พ.ศ. 2539	วท.บ. (เทคโนโลยีเซรามิกส์) สถาบันราชภัฏลำปาง

